

Пам'яті талановитого вченого-хіміка Гдаля Мойсейовича Оксенгендлера (1920-1957 рр.)

Оксенгендлер Гдаль Мойсейович народився 20 січня 1920 р. у м. Сквирі Київської області. У 1946 р. закінчив хімічний факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка. З 1946 по 1949 рр. навчався в аспірантурі Інституту органічної хімії АН УРСР і під керівництвом академіка АН УРСР А.І.Кіпріанова виконав і захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата хімічних наук на тему: “Поліметинові барвники із кетону Міхлера та його похідні”.

Уже під час роботи над дисертацією Оксенгендлер Г.М. виявив здібності талановитого хіміка-синтетика. У 1949 р. він одержав діазстирил бензотіазольного ряду, який був першим представником до тієї пори невідомого класу світлостійких катіонних барвників, що в подальшому знайшли широке застосування у промисловості для фарбування поліакрилонітрильного волокна. Ця робота викликала великий міжнародний резонанс, іноземні фірми не могли запатентувати цей новий клас барвників, так як синтез сполуки було опубліковано у хімічному збірнику Київського державного університету ім. Тараса Шевченка.

Значний інтерес викликають дослідження Г.М.Оксенгендлера з конденсації кетону Міхлера та його вініленового гомолога зі сполуками, які містять активні метильні та метиленові групи. Особливо слід підкреслити його роботи з використання в цих конденсаціях імінів N-метилбензотіазолону замість карбонільних сполук. Надалі такі реакції він використовував для одержання найпростіших ціанінів, а в теперішній час імінопохідні кетонів стали широко застосовувати в органічному синтезі.

З рекомендації А.І.Кіпріанова після захисту дисертації Г.М.Оксенгендлер був прийнятий на роботу в Рубіжанський філіал Науково-дослідного інституту органічних напівпродуктів і барвників (НДІНіБ). Тут він розпочав серйозну роботу з синтезу нових методів одержання широко використовуваних у промисловості тіоіндигоїдних барвників.

У лабораторії, де працював Гдаль Мойсейович, панував дух творчості та ентузіазму, велику увагу він приділяв молодим хімікам. Пам'ять зберегла деякі моменти того періоду. Гдаль Мойсейович часто заходив у лабораторію з традиційними словами: “Молодежь, какими новостями порадуете меня?”, і починався звіт групи, що було зроблено за минулий період.

Під його керівництвом я виконав свою першу роботу з синтезу тіоіндигоїдних барвників, які містять ліпофільні вищі алкільні групи. Г.М.Оксенгендлер був науковим керівником дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата хімічних наук Ю.О.Герасименка. Висока оцінка проведеної роботи привела до того, що її молодий автор став замісником директора НДІНіБ у м. Москві. Під керівництвом Гдаля Мойсейовича ми успішно виконували завдання Міністерства хімічної промисловості з синтезу пігменту вишня для індійської фірми на основі червоно-фіолетового тіоіндигоїдного барвника, вперше отриманого Гдалем Мойсейовичем та Юрієм Омельяновичем.

Про практичну важливість виконаних Г.М.Оксенгендлером робіт свідчить ряд одержаних ним авторських свідоцтв з хімії ціанінових та тіоіндигоїдних барвників. Його роботи були багаторазово нагороджені дипломами Всесоюзного хімічного товариства ім. Д.І.Менделєєва в конкурсах зі створення нових марок тіоіндигоїдних барвників, нових методів їх синтезу, дослідження їх цис-транс-ізомерії.

Хочу відмітити доброзичливість і ширість характеру Гдаля Мойсейовича. Він з повагою ставився до молодої людини. На технічних нарадах завжди можна було розраховувати на його підтримку.

Помер Г.М.Оксенгендлер 5 листопада 1957 р., його життя промайнуло як метеор у Всесвіті. Дуже шкода, що така талановита людина так рано пішла з життя.

*Директор Інституту органічної хімії НАН України
академік М.О.Лозинський*